HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א) רגל בפני עצמו לענין פז״ר קש״ב [א] פייס בפני עצמו זמן בפני עצמו רגל בפני עצמו [ב] קרבן בפני עצמו [ג] שירה בפני עצמו [ד] ברכה בפני עצמו: **מתני׳** [ה] ההלל [ו] והשמחה שמונה כיצד מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד יום טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג: **גמ׳** מנה״מ דת״ר (ב) [1] והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון או אינו אלא יו״ט הראשון כשהוא אומר (ג) אך חלק ומה ראית (ד) לרבות לילי יו״ט האחרון ולהוציא לילי יו״ט הראשון מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו: **מתני׳** סוכה שבעה כיצד [ז] גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו אבל (ה) מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יו״ט האחרון של חג: **גמ׳** אין לו כלים להוריד מהו אין לו כלים אלא כי אשתמש במאי אשתמש אלא אין לו מקום להוריד כליו מהו ר׳ חייא בר (ו) (רב) אמר [ח] פוחת בה ארבעה ור׳ יהושע בן לוי אמר [ט] מדליק בה את הנר ולא פליגי (ז) הא לן והא להו הא תינח סוכה קטנה סוכה גדולה מאי איכא למימר דמעייל בה מאני מיכלא (ח) דאמר רבא מאני מיכלא בר ממטללתא מאני משתיא במטללתא: **מתני׳** ⊖ [י] ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב מחזקת שלשה לוגים היה ממלא מן השילוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש ופנה לשמאלו שני ספלים של כסף היו שם ר׳ יהודה אומר של סיד היו אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין ומנוקבין

כמין

פז״ר קש״ב. סימן הוא כדמפרש ואזיל: **פייס בפני עצמו.** שבכל פרי החג לא היו מטילין פייס איזה משמר יקריב לפי שבסדר היו מקריבין אותן עד שכל כ״ד משמרות שוות ומשלשות בהן חוץ משתים כדאמרי׳ בהחליל (לקמן דף נה:) ופר דשמיני בתחילה מפייסין עליו: **זמן.** לברך בו שהחיינו: **רגל בפני עצמו.** שאין יושבין בסוכה: **קרבן לעצמו.** שאינו כסדר פרי החג דא״כ היו בו ששה פרים: **ברכה לעצמו.** את יום השמיני. ובתוספתא משמע שמברכין את המלך והכי גרסינן לה ברכה בפני עצמו שנאמר (מלכים א ח) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך: **מתני׳ והשמחה.** שלמי שמחה: **והלל.** לגמור בו את ההלל: **גמ׳ מנא ה״מ.** דשמיני חייב בשמחה דהא לא כתיב ביה בהדיא אלא בשבעת ימי החג דכתיב (דברים טז) חג הסוכות תעשה לך וגו׳ וסמיך ליה ושמחת בחגך: **אך שמח.** בההיא פרשה דעשר תעשר כתיב ז׳ ימים תחוג: **לרבות לילי יו״ט האחרון.** לשמחה שלפניו לכוללו עם שבעת הימים שיזבח שלמים בשביעי כדי לאכול ליל שמיני דהאי שמח למאי אתא כיון דכתיב לעיל מיניה ושמחת בחגך אלא לרבות שמחת ליל שמיני וכיון דאתרבי לילי יו״ט האחרון שהוא טפל ק״ו היום שהוא עיקר שחייב בשמחה ושאר הלילות לא צריכי ריבויי דימים אפילו לילות במשמע כדדרשינן גבי סוכה (לעיל מג.) וכי אילטריך ללילי יו״ט האחרון אילטריך דאינו בכלל שבעה ועל כרחך לילה אתרבי שהוא סמוך לשבעת ימים דקרא ויום אתי בק״ו ואשמעינן שבשלמים הנזבחים בחג הסוכות ישמחו בליל שמיני שאינו יכול להקריב בלילה: **או אינו אלא לרבות לילי יו״ט הראשון.** ואשמעי׳ שצריך לזבוח שלמים ערב יום טוב לשמחת לילה הראשון ולא בעינן זביחה בשעת שמחה: **מתני׳ גמר מלאכול.** בשביעי: **לא יתיר את סוכתו.** לא יתיר אגדים שלה לסותרה דהא כל היום חובתה ליישן ולשנן ואי אקלע ליה סעודתא אכיל לה בגווה: **אבל מוריד הוא את הכלים.** ואת המצעות שנשתמש בהן בתוכה כדתניא בפ׳ הישן (לעיל דף כח:) היו לו כלים נאים ומצעות נאות מעלן לסוכה: **מפני כבוד יום טוב.** שמראה כמכין עצמו לקראתו למקום שיסעוד שם הלילה: **גמ׳ אין לו מקום.** אחר לאכול שם (ט) (שיוריד כליו וצריך לאכול בסוכה) ביו״ט האחרון: **מאי.** מה יעשה להוכיח שאינו מוסיף על המצוה לעשות סוכה שמנה ימים: **פוחת בה ארבעה.** טפחים ופוסלה: **מדליק בה את הנר.** דאמרי׳ (דף כט.) שרגא בסוכה קטנה לבר ממטללתא: **הא לן.** לבני בבל שהשמיני שלהם ספק שביעי דלא קים להו בקביעא דירחא מדליק בה את הנר ולא יפחתנה ויפסלנה לפי שצריך לישב בה מחר: **והא להו.** לבני א״י דקים להו בקביעא דירחא ולא יתבי בסוכה בשמיני פוחת: **התינח בסוכה קטנה.** בהדלקת הנר: **סוכה גדולה מאי איכא למימר.** דהכי אמרן לעיל (שם) שרגא אמרי לה במטללתא ואמרי לה לבר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה כו׳: **מתני׳ מן השילוח.** מעיין הוא סמוך לירושלים: **מחזקת שלשה לוגין.** זהו פחות שבנסכים רביעית ההין לכבש: **שער המים.** אחד משערי עזרה נקרא כן על שם שמכניסין בו צלוחית של מים של ניסוך בחג: **תקעו והריעו.** משום שמחה דכתיב (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון: **עלה בכבש.** שהיה בדרומו של מזבח: **ופנה לשמאלו.** שהנסכים נעשים בקרן מערבית דרומית וכשהוא פונה לשמאלו היא הראשונה ובמסכת זבחים יליף לה מקראי בפרק קדשי קדשים (דף סג.): **שהיו מושחרין פניהם.** ודומין לכסף שהוא שחור מן הסיד:

כמין

רגל בפני עצמו. דאין יושבין בסוכה קרבן לעצמו שאינו בסדר פרי החג דא״כ היו בו ששה פרים ברכה לעצמו את יום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא משמע שמברכין את המלך דה״ג בה ברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כך פי׳ בקונט׳ והשתא לא הוי כי ההוא דתניא לעיל דאמרינן כשם שחג טעון שיר קרבן ברכה ולינה כך שמיני טעון קרבן שיר וברכה ולינה ורבינו תם מפרש ברכה דהכא ברכת המזון ותפלה כי ההיא דלעיל ורגל בפני עצמו לענין שטעון לינה ורבינו חננאל מפרש לענין [שידחה] אבילות משום דאמרי׳ פרק בתרא דמועד קטן (דף יט.) דהקובר את מתו שבעה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזרת שלשים וזימנין דליכא שבעה קודם לרגל ואפ״ה בטלה הימנו גזרת ל׳ משום שמיני עצרת ורבינו תם עצמו יסד במעריב של שמיני עצרת קודש ללינה ושלשים ידחה כאשר אבלים ינחם ומיהו אי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא פרק בתרא דמו״ק (דף כד: ושם) אמרי׳ יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום וברכת המלך לא בעי למיתני משום דצריך למיתני דומיא דברכה של ז׳ ימי החג שיר שהיו אומרים מזמור שלם משא״כ בשאר ימי החג שלא היו אומרים מזמור שלם אלא חציו היום וחציו למחר כך מפרש ר״ת כדאיתא בשילהי החליל (לקמן דף נה.) דמותיב בה סימנא הומבה״י ולעיל (י) פירשתי שהיו אומרים למנצח על השמינית: **פוחת** בה ארבעה. טפחים ופוסלה כך פי׳ בקונט׳ ותימה מה שיעור הוא זה בארבעה והלא אויר פוסל בשלשה בין בסוכה גדולה בין בסוכה קטנה בין באמצע (א) כדמוכח שילהי פ׳ קמא (דף יז.) (כ): **מדליק** בה את הנר. פירשנו לעיל פרק הישן (דף כט. ושם בד״ה ואמרי לה): **שער** המים. מן השערים הדרומיים שבעזרה הוא דתנן במס׳ מדות (פ״ב מ״ו) שערים הדרומיים סמוכים למערב וקחשיב שער המים וקתני למה נקרא שער המים שבו מכניסין צלוחית המים של ניסוך המים בחג: (ל) **(וחוזרין** על העקב. לא כמו שפי׳ בקונט׳ משום שלא ירבה בהילוך בחנם דא״כ כשהיא בקרן דרומית מזרחית נמי אלא היינו טעמא דהכא דחזרתן על העקב הוי דרך ימין: **ועולת** העוף כשרבתה במזרח. ברייתא זו כולה משנה שלימה היא במסכת זבחים פרק קדשי קדשים (דף סג.) והתם דייק מדקא אמר כשרבתה במזרח מכלל דמקומה במזרח ועל חנם נקט טעמא מן הדיוק דבהדיא תנן התם (דף סד:) עולת העוף כיצד היתה נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית): **שני** ספלים של כסף. תימה דתנן במנחות פרק שתי הלחם (דף צט:) שתי שולחנות היו באולם אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותנין לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין אפי׳ סילקוהו מעל שלחן הזהב בהיכל לא היו יכולים להורידו ולהניחו בשל כסף וא״כ הכא שהיו ממלאים בצלוחית של זהב היאך היו מנסכין בספלין של כסף וכי תימא בצלוחית שאינה מקודשת היו ממלאין לא היא דגבי חבית כשנתמלא מע״ש קתני מתני׳ שאינה מקודשת כדמפרש טעמא בגמרא אבל צלוחית שהיו ממלאין בחול היתה מקודשת וי״ל דספלים היו קבועים בסיד ולא כלים נינהו דנחשבין כגופו של מזבח והרי הם כלבונה שהיתה בבזיכין של זהב שהיו מקטירין על המזבח:

כמין

מסורת הש״ס

(א) [לעיל מז.] יומא ג. חגיגה יז. ר״ה ד:, (ב) [פסחים עא.], (ג) [פסחים ה. וש״נ], (ד) [פסחים עא.], (ה) [עי׳ פרש״י שבת קנד: ד״ה שתים בידי אדם וכו׳], (ו) [בהרא״ש אי׳ אשי], (ז) [לעיל לו.] תענית ד: ברכות ה: מד. יומא כח: שבת ט: [וש״נ], (ח) לעיל כט., (ט) רש״ל מ״ז, (י) [דף מז. ור״ה ד: ויומא ג:], (כ) עי׳ בריטב״א תי׳ ע״ז, (ל) שייך לע״ב,

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה פוחת וכו׳ בין באמצע בין מן הצד כדמוכח:

גליון הש״ס

מתני׳ ניסוך המים. עיין ב״ב דף עט ע״א ברשב״ם ד״ה מים ובשיטה מקובלת שם:

מוסף רש״י

פז״ר קש״ב. פיי״ס, זמ״ן, רג״ל, קרב״ן, שי״ר, ברכ״ה. **פייס,** לענין פרי החג, כל שבעת ימי החג אין מפייסין עליהן אלא לפי חשבון המשמרות לפי סידרן מקריבין אותן, כדתנן במסכת סוכה (נה:) מי שהיה מקריב פרים היום לא היה מקריב למחר, ופר של שמיני מפייסין עליו איזהו מן המשמרות יקריבנו (חגיגה יז. וכעי״ז ר״ה ד: יומא ג.). **זמן** לעצמו, לברך שהחיינו (יומא שם). **רגל,** שיש לו שם רגל בפני עצמו ואינו קרוי סוכות (חגיגה שם) שאין שם חג הסוכות עליו (ר״ה ויומא שם). **קרבן,** שאין בהמות קרבנותיו כסדר פרי החג, שפרי החג מתמעטין והולכין וכבשיהן י״ד בכל יום ואילים שנים ובשמיני פר אחד איל אחד ושבעה כבשים (חגיגה שם וכעי״ז ר״ה ויומא שם). **שיר,** שאין שירו שוה לכל שאר שירות ימי החג, כל שיר ימי החג, מדבר מעין גזל מתנות עניים, ואותן של חול המועד מפורש במסכת סוכה (נה.) הומבה״י, ושל שמיני עצרת אינו מעין אסיף ולא פירשו לנו איזהו שירו (יומא שם וכעי״ז חגיגה שם) ובמסכת סופרים (פי״ט) נמצא שירו הוא למנצח על השמינית (ר״ה שם). **ברכה,** שהיו מברכין לתפלת חיי המלך (יומא שם) זכר לשלמה שנאמר בו ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (חגיגה שם וכעי״ז ר״ה שם). **והיית אך שמח.** קרא יתירא הוא דכתיב לעיל מיניה חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, וסמיך ליה ושמחת בחגך והדר כתיב שבעת ימים תחוג וגו׳ והיית אך שמח (פסחים עא.). **לרבות לילי יום טוב האחרון.** ואין שמחה אלא באכילת שלמים, ויום טוב האחרון גופיה לא, דהא תרי זימני שבעת ימים כתיב גבי שמחה כדפרישית, וממילא איתעיט שמיני (שם). **או אינו אלא יו״ט הראשון.** ואף על פי שאין קרבן בלילה, נלמד שהטעינו הכתוב לשחוט שלמים מערב יום טוב לשמחת לילי יום טוב (שם). **אך חלק.** כל אכין ורקין מיעוטין (שם וכ״ה שם ה. ערובין קה. ושבועות יג.). **מוריד את הכלים.** לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש גגן (שבת קנד:). **מאני מיכלא.** קערות לאחר שאכלו בהן צריך להוציאן, **בר ממטללתא.** חוץ לסוכה, **מאני משתיא.** כוסות, **במטללתא.** לפי שאין מאוסים (לעיל כט.).

עין משפט נר מצוה

נא א מיי׳ פ״י מהל׳ תמידין ומוספין הלכה יג:

נב ב מיי׳ שם הלכה ה:

נג ג (מיי׳ שם הל׳ יא):

נד ד מיי׳ בסדר תפלות טוש״ע א״ח סי׳ תרסח סעיף א:

נה ה מיי׳ פ״ג מהלכות חנוכה הל׳ ו טוש״ע א״ח סי׳ תרמד סעיף א:

נו ו מיי׳ פ״ו מהלכות י״ט הלכה יז:

נז ז ח ט מיי׳ פ״ו מהל׳ סוכה [הלכה יא] הלכה יד סמג עשין כג טוש״ע א״ח סי׳ תרסו:

נח י מיי׳ פ״י מהל׳ תמידין הלכה ו סמג עשין שם:

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ כִּי יְבָרֶכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ: דברים טז טו

רבינו חננאל

פי׳ פז״ר קש״ב. פייס, כדתנן בשמיני חזרו לפייס כרגלים. זמן, כדאמרן. רגל בפני עצמו, לחשב אותן ז׳ ימים לענין אבלות. כדגרסינן בפרק אחרון במשקין אמר רב[ינא] יום אחד לפני החג והחג ושמיני שלו, הרי כאן כ״א לענין שלשים. קרבן, בכל הימים פרים וביום השמיני פר אחד. שיר, בפני עצמו. ברכה, ברכת המזון ותפלה כדאמרן. **מתני׳** ההלל והשמחה שמונה כו׳. בשביל שלמי חגיגה, שצריך לאוכלן בח׳ ימי החג, שאין שמחה אלא בבשר. תנא ההלל י״ח ימים ולילה אחת, וגומרין בהן את הלל. ואלו הן ח׳ ימי החג, וח׳ ימי חנוכה, ויום טוב ראשון של פסח, ולילו, ויום טוב של עצרת. והשמחה. דת״ר והיית אך שמח לרבות [לילי] יום טוב אחרון לשמחה וכו׳. ירושלמי השמחה ח׳, הגע עצמך שחל יום טוב הראשון להיות בשבת, לשחוט מערב [הרגל] אין את יכול, דאמר (א) ר׳ [אלעזר] שלמי חגיגה ששחטן מערב הרגל אין יוצא בהן ידי חובתו ברגל, לשוחטן בשבת אי אפשר, הלכך לא משכחת לה אלא בכהנים שאוכלים את שעיר החטאת(ב). **פיסקא** סוכה שבעה כו׳. אם אין לו מקום להוריד בו הכלים שנשתמש בהן בסוכה, פוחת בה ד׳ טפחים, או מכניס בה כלי מאכל. ואם היא קטנה, מכניס בה נר ודיו. [מתני׳] ניסוך המים כיצד כו׳.

(א) לפנינו בירושלמי איתא דאמר ר׳ זעירא עולא בר ישמעאל בשם ר׳ אלעזר.
(ב) ועי׳ בבבלי פסחים ד׳ עא וצ״ע.